

EMDR bij psychose

Psychose bekeken door een transdiagnostische dissociatiebril

Tekst: **Matty Geurink** en **Paul de Bont**

Uit onderzoek is bekend dat trauma een belangrijke oorzakelijke factor is in het ontstaan van psychosen. Dat doet vermoeden dat EMDR een bijdrage kan leveren aan de behandeling van psychotische klachten. Paul William Miller introduceert in zijn boek 'EMDR therapy for schizophrenia and other psychoses' het ICoNN-model (*Indicating Cognitions of Negative Networks*), een toevoeging aan het AIP-model (*adaptive information processing*) van Shapiro, om psychotische klachten te conceptualiseren. In onze boekrecensie nemen we dit model onder de loep.

Miller vat psychotische symptomen op als directe of meer symbolische abstracte weergaves ('iconen') van onderliggende *Dysfunctional Memory Networks* (DMNs). Conform het AIP-model zou de psychotische klacht moeten verdwijnen als het bijbehorende DMN met EMDR aangepakt wordt. ICoNN vult AIP aan met vier verschillende manieren waarop de achterliggende DMNs bij psychotische klachten te vinden zouden zijn, aangeduid met ICoNN1 tot en met ICoNN4. ICoNN1 is geschikt voor patiënten bij wie het verband tussen de klacht en de traumatische gebeurtenis overduidelijk is, bijvoorbeeld bij een comorbide PTSS. Het standaard EMDR-protocol kan dan direct toegepast worden. Bij ICoNN2 is de relatie tussen de klacht en DMN niet direct duidelijk, maar dit is met een zogenaamde affectbrug wel te achterhalen. Hierna kan de therapeut opnieuw het standaard EMDR-protocol toepassen. ICoNN3 is geschikt voor stemmenhoorders die in dialoog willen en kunnen met hun stemmen. Miller ziet stemmen als uitingen van verschillende traumagerelateerde dissociatieve delen of *ego-states*. In de behandeling zou het dan van belang zijn dat de patiënt eerst binnen de veiligheid van de therapeutische relatie via dialoog met de stemmen leert zijn of haar stemmen/delen/*ego-states* te begrijpen en vervolgens te integreren. Als ICoNN 1 en 2 niets opleveren, kan de dialoog met de stemmen een derde manier zijn om bij deze patiënten het DMN te vinden. ICoNN4 is mogelijk als er op de eerste drie manieren geen enkel verband te vinden is tussen de klachten en eventuele traumatische herinneringen. In dat geval kan de therapeut ervoor kiezen om de psychotische 'Gestalt' als target voor EMDR te nemen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om de voorstelling dat een belager de gedachten uit het hoofd trekt.

Overzicht

Voorafgaand aan zijn introductie van het ICoNN-model in het achtste hoofdstuk geeft Miller een uitgebreid overzicht van de historische ontwikkeling van het denken over psychose en schizofrenie. Hij beschrijft de plaats die trauma, PTSS en dissociatie in de loop van de afgelopen eeuw daarin hebben gekregen. Vervolgens bespreekt hij verschillende psychotherapeutische benaderingen die het doel hebben om patiënten te helpen in het begrijpen, omgaan

met en herstellen van hun psychose. Ten slotte geeft hij een overzicht van de stand van zaken in het onderzoek en de klinische praktijk op het gebied van EMDR bij psychose. Miller ziet psychose primair als een dissociatief fenomeen. De dissociatie-visie op psychose plaatst hij historisch in het denken van Bleuler die al in de negentiende eeuw dissociatieve verschijnselen beschreef en deze schaarde binnen de groep van schizofrene stoornissen. Het boek legt duidelijk uit hoe psychotische klachten vanuit een dissociatiebril begrepen kunnen worden en sluit daarin aan bij moderne theoretische benaderingen, zoals het structurele dissociatie-model en het ego-state-model. Daarmee verschilt deze visie op psychose van de hedendaags dominante CGT-modellen over psychose.

De auteur is positief over behandelmogelijkheden en herstel van mensen met psychotische klachten. Hij toont zich in het boek een hartstochtelijk voorstander van een open, nieuwsgierige en menselijke opstelling naar de medemens, zowel naar patiënten als collega's met een andere therapeutische of theoretische invalshoeken aanzien van psychotische klachten. Samenwerking en bundeling tussen EMDR-therapeuten, biologisch-medisch geïntereerde psychiaters, cognitief gedragstherapeuten en andere psychosebehandelaren is volgens hem belangrijk, en onderlinge strijd over *nature* versus *nurture*, medicatie versus psychotherapie of neurose versus psychose wil hij graag voorkomen.

Beschouwing

Hoewel ICoNN vanuit theoretische kaders kan worden onderbouwd en het tamelijk heldere en praktische richtlijnen voor conceptualisatie geeft, moeten we opmerken dat Miller's conceptualisatie-model nog niet empirisch is onderzocht. Het model bevat matig tot slecht gevalideerde constructen zoals ego-states en gedissocieerde persoonlijkheidsdelen die goed onderzoek ernaar bemoeilijken. Hoewel er zeker therapeuten zullen zijn die dit model klinisch bruikbaar vinden, zal empirisch onderzoek moeten uitmaken of Miller's model daadwerkelijk een brede verspreiding verdient. ■

EMDR therapy for schizophrenia and other psychoses Paul William Miller
New York, NY: Springer Publishing Company LLC, 2016. 262 pagina's.
ISBN 978-0-8261-2317-6.